

УДК 37(092)(460)

Зайченко Н. І.

докт. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4961-4711>

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ІДЕЯ СЕЗАР СІЛІО

Визначний правознавець, історик, політик Сезар Сіліо (Cesar Silio у Cortes) (18.04.1865, Медіна-де-Ріосеко, Вальядолід – 16.10.1944, Мадрид) не був представником іспанського “регенераціоністського покоління” / “покоління 1898 року” [1, с. 8], проте переймався новітніми ідеями оновлення та реформування держави. Саме інтелектуали “регенераціоністського покоління” на межі ХІХ – ХХ століть вперше масштабно актуалізували ідеї соціальної педагогіки, з якою пов’язували устремління до всезагального народного просвітництва та модернізації Іспанії.

Послідовно притримуючись консервативної політичної лінії, Сезар Сіліо разом із тим у численних публікаціях наголошував на важливості соціально-політичних та культурно-просвітницьких змін. Наприклад, у роботі “Проблеми сьогодення” (Мадрид, 1900) [2] він указував, що перший обов’язок тих, хто приймає близько до душі “іспанську проблему”, – сприяти, аби закінчився летаргійний сон величезного народу, який ледь подає знаки свого існування і не сподівається на майбутнє. Іспанський народ має забажати регенераціонізму, це поняття має прийти у свідомість і запалити волю, адже міцне бажання – ключ досягнення мети. “Правда полягає в тому, що ми в Іспанії вчимося менше, знаємо менше і працюємо гірше, ніж у Франції, Англії або Німеччині; правда – в тому, що наші поля покинуті, поки обживаються міста, куди в безкінечному й стражденному паломництві спрямовані діти землеробів за академічними ступенями;

правда – в тому, що перебуває в мертвому стані, між нами, дух єднання, велика рушійна сила промислового процвітання; правда – в тому, що до тих, хто були нашими колоніями, ми тільки й знали, щоб послати монахів, солдатів та чиновників, у той час, як інші народи посилали вантажі товарів; правда, нарешті, що, коли центральна влада ненадійна і непорядна, то псуються і провінційні, і міські організми, депутації та муніципалітети, здебільшого – розсадники ловкачів і прислужників, що без сорому й обережності топчуть закони і нехтують мораллю... Однак ці звички, ці пороки, увесь комплекс суспільних пухлин, які роз’єднують і знекровлюють ушкоджене тіло Іспанії, розпочавшись наверху й дійшовши донизу, – це гнійний розрив іспанського суспільства, а його джерело – верхи”, – писав Сезар Сіліо [2, с. 78–79].

Політик накреслював два шляхи виходу Іспанії із руїни. Перший – має йти від влади, яка міцною рукою розпочне боротьбу з поганими нахилами й культивуватиме найкращі досягнення сучасних народів, розвиватиме освіту, реставруватиме віру народу у власні сили, і тоді, проникнутий національним духом, народ забажає будувати “нову Іспанію”. Це буде спокійна, тиха еволюція, без загрозливих потрясінь, що йтиме прогресивно, стане швидкою і небезпечною формою оновлення. Якщо ж зверху не ініціюватиметься, не просуватиметься ідея оновлення, то матимемо інший шлях – шлях руйнівної революції, яка й досягаючи блага, неможлива без болісних конвульсій, яка, здійснюючись усього за один день, надовго приносить нестабільність та несправедливість. Коли зверху не розпочнеться рятівна еволюція, настане революція знизу; якщо ж не буде обрано ні перший, ні другий шлях, то в історії нам залишиться написати слова “Finis Hispania” на останньому листку.

На переконання Сезара Сіліо, шлях розбудови “нової Іспанії” – соціально-педагогічний. “Цивілізація – це сплетіння людської волі; соціальний стан взаємодопомоги і взаємозалежності відносин, протилежний стану дикої незалежності, в якому вимушена була жити примітивна людина; це закони, що гарантують усім свободи, узгоджені

з правом чужого; звичаї, які сприяють удосконаленню і відшліфовуванню законів; це суспільна гармонія в усіх порядках, без наказуючих можновладців, без рабів із прагненням помсти, без щасливчиків, для яких жодна насолода не заперечується, без незаможних, для котрих жодна радість не дозволяється; це щаслива і квітуча людська родина, що закладає прекрасний принцип всесвітнього братства”, – розмислював політик [2, с. 93].

Сезар Сіліо пояснював, що відродження країни не відбудеться само по собі, а настане тільки унаслідок зміни людської свідомості та людської діяльності. “Цивілізація – це культура, поширена і популяризована; писемності й мистецтва, про які піклуються та які квітнуть; культ таланту і розуму; бібліотеки і музеї, що приростають новими скарбами щоденно. Цивілізація – у лабораторіях знавців, де без відпочинку ведеться боротьба за продовження життя смертельно хворого; вона – в асептиці й анестезії, що змінюють горизонти сучасної хірургії; у вакцині проти віспи; у захоплюючій і вражаючій мікробіологічній теорії, перші результати якої почали здійснюватися”, – зауважував мислитель [2, с. 92].

У книзі “Національна освіта” (Мадрид, 1914) [3] Сезар Сіліо рішучіше обстоював соціально-педагогічну ідею. Він наголошував на тому, що корінь “іспанської проблеми” – недостатність, недосконалість освіти; одна з найголовніших причин занепаду Іспанії – відсутність педагогіки, здатної виховувати в людини колективні якості, які б дозволяли їй брати участь у суспільному житті та співпрацювати з іншими. “Теперішня хвороба Іспанії – це песимізм, зневіра у власній силі, пасивне споглядання замість критичного аналізу”, – підкреслював публіцист [3, с. 218].

На його погляд, сучасні вчителі мають стати натхненниками живої віри, здорового оптимізму, патріотичного ідеалу. Упровадження національної педагогіки, міцної, енергійної, цілющої, оновлюючої іспанський дух, уможливить укріпитися народним силам. “Національна педагогіка, правильно спрямована і завзято розвинена, створила би чудо оновлення нашої душі, і в цьому оновленні ми б отримали

культуру, багатство, владу, віру у власну значущість та власні сили”, – натхненно проголошував Сезар Сіліо [3, с. 8–9].

Втілення соціально-педагогічної ідеї має стати першочерговим завданням школи, а на виховання колективних ідеалів, відродження віри у колективну силу має спрямуватися уся національна освіта. “Національної освіти нині Іспанія потребує передовсім через відсутність у нашого народу колективної душі”, – підсумовував Сезар Сіліо [3, с. 224].

Список літератури

1. Зайченко Н. І. Сенси освіти в іспанському регенераціоністському дискурсі 1898–1914 років: монографія. Київ: ФОР А. В. Ямчинський, 2020. 202 с.
2. Sillio y Cortes C. Problemas del dia. Madrid: Libreria de Victoriano Suarez, 1900. 296 p.
3. Sillio y Cortes C. La educacion nacional. Madrid: Libreria española y extranjera de Francisco Beltran, 1914. 242 p.